De Standaard

03-07-2013, p.2

Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant/Brussel, West-Vlaanderen

'We grijpen te snel naar gedwongen opnames'

Het aantal gedwongen opnames in de psychiatrie is de afgelopen jaren fors de hoogte ingegaan. De Vlaamse psychiaters ijveren voor een radicaal nieuwe aanpak. Minister Vandeurzen (CD&V) rekent op mobiele teams om thuis brandjes blussen.

'We grijpen te snel naar gedwongen opnames'

Van onze redacteur Stijn Cools

brusselDe Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie maakt zich grote zorgen over het grote aantal gedwongen opnames in Vlaanderen. In een recent vrijgegeven rapport meldt de Zorginspectie, op basis van een registratie door alle Vlaamse psychiatrische voorzieningen, dat er in 2011 3.065 gedwongen opnames waren. Ter vergelijking: in 2007 waren dat er nog maar 2.562.

Professor Geert Dom (Universiteit Antwerpen), de voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie, vindt dat problematisch gedrag nog te gemakkelijk leidt tot een gedwongen opname. Hij ziet meer heil in een, al dan niet gedwongen, ambulante behandeling, waarbij iemand met een acute crisis thuis opgevangen wordt.

Ook de Vlaamse minister van Welzijn, Jo Vandeurzen (CD&V), zit op dat spoor. Hij benadrukt het belang van, wat heet, de 'vermaatschappelijking' van de zorg. Dat komt neer op een verschuiving van zorg in een instelling naar zorg in de samenleving'. Heel concreet verwacht de minister veel van de mobiele teams die zorg aan huis zullen verlenen.

Waarom blijft het aantal gedwongen opnames stijgen? 'De samenleving hecht steeds meer belang aan veiligheid', suggereert psychiater Joris Vandenberghe (UZ Leuven/KU Leuven). 'Daarom wordt er vaker gebruik gemaakt van dwangmaatregelen.'

Ook wijst hij op een mentaliteitswijziging in de medische wereld. 'Artsen spelen het liever op veilig. Vroeger stuurden ze iemand naar huis, nu kiezen ze voor een gedwongen opname.' De toenemende bekendheid van de psychiatrie en de hardere aanpak van alcohol- en druggebruik werken de recordcijfers verder in de hand.

Procedure herbekijken

In 2011 is 84,72 procent van de gedwongen opnames het gevolg van een spoedprocedure. Nochtans is dat een uitzonderingsmaatregel, waarbij een patiënt meteen opgenomen wordt op vraag van het parket. Bij de standaardprocedure (15,28 procent) beslist de vrederechter over de gedwongen opname, maar dat kan tot tien dagen duren. In beide gevallen onderzoekt een arts eerst de patiënt.

De scheeftrekking tussen de spoedprocedure en de gewone gang van zaken verbaast Vandenberghe niet. 'Je kan geen tien dagen wachten om een patiënt die gevaar vormt op te nemen. Bovendien is de procedure voor de vrederechter bijzonder complex.'

De psychiater wijst nog op grote regionale verschillen. In het Antwerpse en Limburgse gebeuren veel gedwongen opnames op vraag van de politie na onderzoek door een arts, meestal een huisarts. In Leuven en Gent schieten de spoedgevallendiensten vaak in actie. Daar buigt een psychiater zich eerst over de patiënt.

Dat laatste model strekt tot voorbeeld, vindt Geert Dom. 'Iemand die zwaar geïntoxiceerd is, kan amper een dag later al terug op de been zijn. Een psychiater kan op dat moment veel beter inschatten of er een reëel gevaar dreigt.' Vandenberghe deelt die analyse, al vreest hij dat er onvoldoende psychiaters zijn om dit mogelijk te maken.

Dubbeldiagnoses

De meeste gedwongen opnames vloeien voor uit psychose en schizofrenie, op de voet gevolgd door alcohol- en druggebruik. Relatieproblemen, aanpassingsproblemen en posttraumatische stressstoornissen - allemaal ondergebracht in één categorie - vervolledigen de top 3. Dom merkt op dat er in de praktijk meer en meer 'dubbeldiagnoses' zijn: patiënten combineren meerdere problematieken, zoals druggebruik en psychoses. 'Er is nu te weinig expertise om dat goed op te vangen', kaart Dom aan.

Nog een heikel punt: er bestaat geen wetgeving over de behandeling van gedwongen opgenomen patiënten. De opname zelf is juridisch waterdicht, maar voor de verdere behandeling bevinden de psychiaters zich in een grijze zone. 'Mogen we om een patiënt te behandelen bepaalde medicatie toedienen of niet? Daar bestaat eigenlijk geen wettelijk kader voor', besluit Vandenberghe.

De praktijk van gedwongen opnames kwam enkele maanden geleden nog volop in de aandacht door de dood van de 26-jarige Jonathan Jacob in 2010. Na een spoedprocedure moest hij naar de psychiatrische voorziening Broeders Alexianen in Boechout, maar daar werd hij tot twee keer toe geweigerd door zijn agressieve gedrag. Uiteindelijk bracht hij de nacht door in een politiecel in Mortsel, waar de interventie van het Bijzondere Bijstandsteam hem fataal werd.

© Corelio